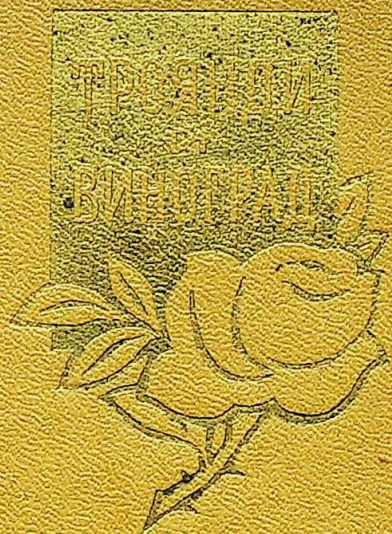
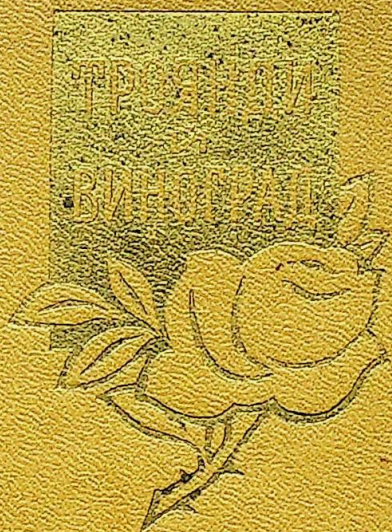
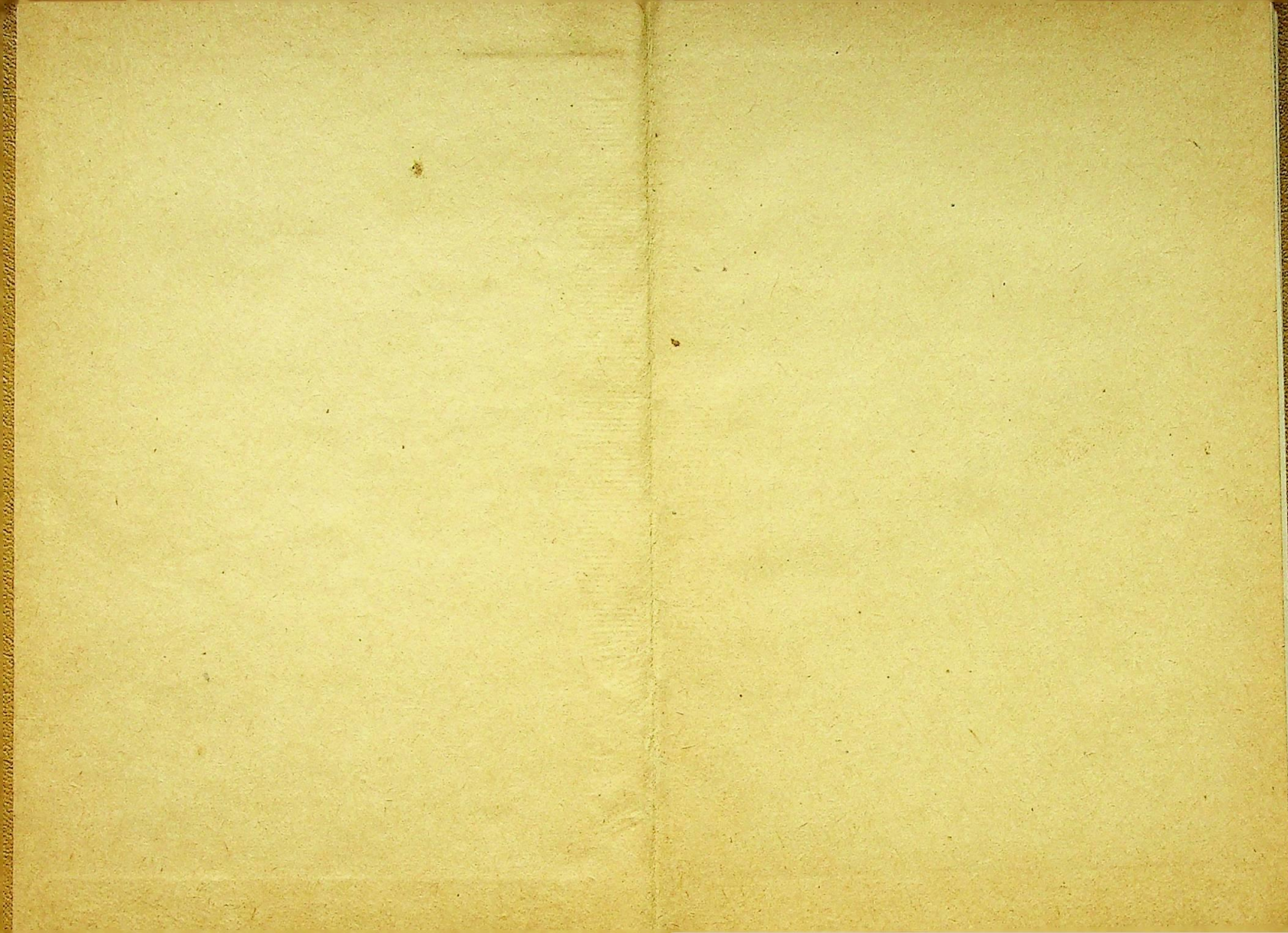

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

МАКСИМ РИЛЬСЬКИЙ

ТРОЯНДИ
и
ВИНОГРАД

Нові поезії

РАДЯНСЬКИЙ ПИСЬМЕННИК
Київ — 1957

ПОРАДА

Мені казав розумний садівник:
«Коли ти пересаджуєш ялинку,
Відзнач північний і південний бік
І так сади: ростиме добре й гілко.

Нехай на південь дивиться вона,
Як і дивилася — тим самим оком;
Тих самих віт хай темна гущина
З північним вітром бореться широким.

І ще одно: сади її в гурті;
Сама вона, без подруг, не ростиме...»
... Поради є хороші у житті,
І я навів не гіршу поміж ними.

1955. Київ

ШПАКИ

Знов прибули до нашої шпаківні
Ії, мабуть, торішні хазяї
І зразу співи почали свої,
Насмішкватим спрямуванням дивні.

Оригінальності від них не ждiть:
Шпаки — це імітатори веселі;
То іволга у пісні їх дзвенить,
То хлопчик, друзів кличучи, свистить,
То соловейко розсипає трелі,
То колесо немазане скрипить.

Такі ото сусіди наші втішні.
Шпак не від того, щоб, як спілі вишні,
Покуштувати, що воно на смак,—
Та садових повзучих розбишак;

Песиту гусінь нищить так ретельно,
Що той грішок не майте за смертельний,
Шануйте друга... Де ж таки без хиб
Ви друга на землі найти могли б?

27/IV 1955. Київ

ЛИСТ ДО ВОЛОШКИ

Бідна волошко, чому ти у житі,
А не на клумбі волієш рости?
Чом не схвильовано слухаєш ти,
Як хлібороби кленуть працьовиті
Квіти, що вміють так гарно цвісти?

Дика у тебе, волошко, натура,
Що не злама її людська культура,
Бо ж не скорив тебе той садівник,
Що дивогляди виводити звик,
Що простуватих дивує сусідів
Барвами різних чудесних гібридів!

Бідна! Для вчених людей і в селян
Ти непотрібний, шкідливий бур'ян,
І зрозуміло, що є у них подум
Рушить на тебе нещадним походом...

Ну, а яка ж бо ти люба в вінку,
Що обвиває голівку палку,
Як ти хвилюєш, засушена в книзі,
Очі, смертельній не віддані кризі,
Як ти, поставлена в світлий кришталь,
Будиш у серці і радість, і жаль!
Чом же, ласкава така і красива,
Квітко нещасна, ти житу шкідлива?

13/VIII 1956. Київ

ПЕРЕД ГРОЗОЮ

Старайся наблюдать
различныє приметы.
Пушкин.

Натрудившись у квітні,
Перецвівши у маю,
Идуть дерева передлітні
В повінь лагідну свою.

Пелюстки зронивши в ноги,
Ждуть у зав'язі вони
Благодатної вологи
З рук дозрілої весни.

На траві роси немає,
Дим прослався над селом,
Землю ластівка черкає
Розтривоженим крилом,

Горобці в піску сипкому —
Ніби діти у ставку...
Стане ясно і малому,
Річ побачивши таку:

Иде гроза з-за верхогір'я...
Справді, тільки примічай:
Чорних пгиць імлисте пір'я
Затемнило небокрай.

Прокотився грім з розгоном,
Грають блискавок шаблі,
Пахне морем і озоном
Від притихлої землі.

3/VI 1955. Київ

ВІЙНА ЧЕРВОНОЇ Й БІЛОЇ ТРОЯНДИ

Был теплый дождь,
в траве стоит вода.

Ив. Букин

Був теплий дощ, в траві стоїть вода,
На гілці синя бабка обсихає,
Запах буркун гостріше. Молода
Уперше в небі ластівка ширяє.

Підв'язуючи світлий виноград,
Сміється дівчина не знати з чого.
Червоних маків розгорівся ряд
Після дощу, ласкавого й рясного.

З над річки лине пісня голосна,—
А тут, біля гостинної веранди,
Іде безкровна, лагідна війна
Червоної та білої троянди.

16/VII 1955. Київ

ПЕРШИЙ ГРІМ

Як перший грім, мов колесо веселе,
Прокотиться над лісом весняним,
І залишить гроза блакитний дим,
А по долинах вогуку млу простеле.

Як хмарки, мов Колумба каравели,
На обрії розтануть голубім,—
Зітхнуть поля всі подихом одним,
Гілля на липах оживе дебеле,

Легка бджола за взятком полетить,
Трава збагне, що треба зеленить,
Бруньки липучі доннуть на каштанах,

І піж кривий в руці садівника
Заблісне враз, щоб яблунька хистка
Стрункіш росла по живоносних ранах.

18/IV 1956. Варшава

ПРИМОРОЗОК

Троянди паморозь іскристо-сиза вкрила,
Хоч бідні пуп'янки ще прагнуть розцвісти;
Летить до вирію, до теплої мети
Гусей згуртованих черга ширококрила.

Човни у пристанях, і згорнуто вітрила,
Як перечитані від милої листи,
У лісі паростка живого не знайти,
У полі хліб людський людська рука скосила.

А от ще пуп'янки у мене на столі
Сьогодні розцвіли у хатньому теплі,
На стеблах, живлених солодкою водою,

І зелениться рунь крізь сонну каламуть,
І знаю, що човни — не нині, то весною
За срібними гусьми по водах попливуть.

4/XI 1955. Київ

НАД ПЛЕСОМ

Над плесом озера я юність пригадав,
Вечірні небеса і посвист крил качиних,
Туман, що молоком біліє по долинах,
В лататті й комишах прозороводий став.

Як перельоту я жадібно дожидав —
І табунців чирят, і зграй тяжких крижинних,
Як, притаївшися у росяних рослинах,
Товаришам «пилінуй», радіючи, кричав!

Лунали постріли, і падав шріт на воду,
Немов нежданий град з ясного небозводу,
Відлуння на лугах, стихаючи, гуло, —

А присмерки уже вгортали землю, сиві,
І, настрілявшися, вертались ми щасливі,
Дарма що промахів чимало в нас було.

1955. Київ

ПО СЛІДАХ

Була метелиця — і тиша залягла.
На білому снігу — рожеві й сині смуги.
Ідемо не кваплячись. О! Бачиш — слід і
другий

Ідуть зигзагами у поле від села!

Цікаво для зайців, видимо, ніч пройшла:
Після голодних днів жорстокої зав'юги
Пожирували тут ухаті ледацюги,
Немов до власного зібравшись стола!

Та скирті клеверу не буде з того шкоди,—
А нам зате які ввижаються пригоди
Отам, куди ведуть лукаві ці сліди!

Глянь — скидка... Ну, пильнуй! Я стану
з цього боку,

А ти відтіль заходь. Напруж і руки, й око!
Він, певне, там лежить, у бур'яні... Іди!

1955. Київ

ЧЕРЕМШИНА ПІСЛЯ ДОЩУ

Було, було... Було і відкотилось,
Мов колесо, в туманну глибину,—
Та мить таку я пережив одну,
Одно таке у пам'яті відбилось.

Дорога. Ранок. Тиша. Довгий яр,
Весь білою черемхою залитий.
Гроза минула, і пахучі квіти
Усі в краплинах. Летється з-поза хмар

Проміння тепле і голубувате.
Біля криниці коні напувають
Спинились ми. Краплинами блищать
Вологі очі підлітка-дівчати.

І невидимі в пущах солов'ї
Жагу солодку в звуки виливають,—

Здавалося, що то самі гаї
Назустріч сонцю ранньому співають.

По кладці молодиця перейшла,
Похитуючи відрами дзвінками.
Здалося — щастя розцвітає зрима
На ковороті світлого села.

Все тоне у безумній черемшині,
Все пахне молодістю і життям...
Чому звеліти власним почуттям —
«Лишіться!» — не дозволено людині?

Отак би в серці смертнім закріпить
Безсмертну силу й молоду жадобу,
Щоб zostалися у житті до гробу
Метелиці орошених суцвіть,

І солов'ї, й дівча, і молодиця,
І тихе ржання коней, і весна,
І все, що в сні скороминущім сниться
І ніби сон — навік, навік мина!

28/VII 1956. Рига

ОЗНАКИ ВЕСНИ

Її чутно у голосі синиці *
І в криках круків у височині **,
Вона в останній заметілі сниться,
Її угадуєш по довшім дні.

Вона — в бруньках блискучих на каштані,
В снігу рудому, у струмках брудних,
Що чистим сріблом грають у тумані,
Мов бруд ніколи й не торкався їх.

Вона — у краплях, що спадають дзвінко
Із голих віт, які стрясає птах,
Вона — в підсніжній зелені барвінку,
В сережках на березових гілках.

* Весняний спів синиці зовсім інший, ніж зимовий.

** Весняна шлюбна гра круків (воронів) у повітрі.

Вона — у кузні, де петерпеливо
У перегойи грають молотки,
У верболозі, сплетенім примхливо,
Що червопіє тихо край ріки.

Вона — в душі, що рветься у дорогу,
У пісні, що не здатна вже мовчати;
Вона — в очах, що чорно і волого
Під білою хустиною блищать.

Квітень 1956. Київ

ТРЕТЄ ЦВІТІННЯ

Так лагідний той час садівники зовуть,
Коли збираються у понадморську путь
Делеки й ластівки — ці бистрі, ті ліниви,
Коли сузір'я кіп золотяться на ниві,
І ллється дзвін коси серед густих отав,
І коник на гачку спадає в тихий став,
Краснопір надячи та пліть червонооку.
В цю пору нашого задумливого року
Троянди, гріючись на сонці нескупім,
Нам серце радують відродженням своїм,
І спраганий погляд наш у чистих барвах тоне.
Ще звечора були самі лише бутони,—
На тій коронці сім, там дев'ять, там лиш
п'ять,—
А вранці — тільки глянь! — квітки уже горять
Червоні, палюві, і білі, й майже чорні,
І пахоці пливуть над ними неповторні.

(До речі, знаю я в Москві садівника,
«Розиста», — так їх звуть, — що праця

Дала йому таке, що й не сягнути далі:
Троянди вивів він із запахом конвалій!)
копітка

Отож подивися — і серце аж замре,
А надто як воно уже, на жаль, старе —
Чи то підтоптане... Держімо у секреті,
Чому ми, друже мій, цвітіння любим трете!

5/VIII 1956. Київ

КВІТЧАСТИЙ ЛУГ

Квітчастий луг і дощик золотий...
П. Тичина

Було давно це. Кисловодськ лежав
Там, унизу, а на узгір'ї світлім
Ми спочивали серед буйних трав,
Цяцькованих, мерзаних квітками,
Що кóльорів їх дивних не списать
І не злічити. Маяли над ними
Метелики, маленькі і великі,
Жовтогарячі, жовті, голубі,
Червоні, сині — словом, цілий скарб
Для ентомолога і для поета,
А для художника серйозний іспит
На зрілість.

Розмовляли ми з тобою
Сердечно й просто. У руці рука
Лежала тихо, з трепетом легким,

Що йшов од серця в серце. Заглядав
Я в синяву очей твоїх. Здавалось,
Що там моя відбилася душа,
Спокійна і тривожна одночасно,
А з чорних вій твоїх на мене віяв
Любові вітер, свіжий і терпкий.
Так! Сині очі, а волосся чорне —
Сполучення, що бачимо ми рідко, —
Навіки відпечатались мені
У пам'яті. Вологу уст гарячих
Я й досі ще, здається, відчуваю,
І чую голос теплий і глибокий,
А зміст високий незначущих слів
Мені вливався в груди, як потік
Води гірської в озеро долини.

І ніч упала. Хтозна-відкіля
Незримі кроншнепи кудись летіли,
І трелі їх у п'яті трепетали,
Як наші ніжні і палкі серця.

2/VІ 1956. Київ

КОЛИ КОПАЮТЬ КАРТОПЛЮ...

Коли копають картоплю — стелеться дим
над землею,
Листя летить воскувате, піби метеликів рій,
Пахне грибами й медом, вогкістю пахне тією,
Що, опріч назви осінь, немає імені їй.
Коли копають картоплю, ключ угорі
журавлиний
Рідною мовою кличе у невідомі краї;
Смутком тоді щасливим повниться серце
людини,
Вітер, як старості повів, навкруг обвіває її.
Коли копають картоплю, тихо співають
дівчата,
Озимина витикає свіжозелені голки,
В гості запрошує всіх біла над річкою хата,
Діти песуть у школу завітні в хустини книжки.

Коли копають картоплю, стигне вода в крипиці,
Рівно й спокійно дише натомлена з праці

земля,
Хлопцям юра і дівчатам сваритися і мириться,
Час музикам ладнати скрипки на весілля.

7/Х 1956. Краків

БАБИНЕ ЛІТО

Мечтам и годам нет возврата...

Пушкин.

Попикли береги осінні,
Дерева гаснуть, мов свічки,
Та в яспосівім павутинні
Летять маленькі павучки.

Багато їх в путі загине,
В дощі потоне крижанім,
І рух живої павутини
Застигне сріблом неживим.

Летять бездумно, мовчазливо,
Самі не знаючи доріг,
І начіпляються квапливо
На все, що зустрічає їх.

Над синім холодом Дніпровим
Нема їм ліку і кінця —
І знов тремтять забутим словом
Людські падії і серця.

Прозора осене! Вертаєш
Ти педопиті весни нам,
Мене ти смутком огортаєш.
Що я за радість не віддам.

Хай сили повернуть немає
Колишні мрії і літа,
Та інші мрії навіває
Твоя глибока гіркота.

*Жовтень/листопад
1956. Київ*

ТРОЯНДИ Й ВИНОГРАД

Із поля дівчина утомлена прийшла
І, хоч вечеряти дбайлива кличе мати,
За сапку — і в квітник, де рожа розцвіла,
Де кучерявляться кущі любистку й м'яти.

З путі далекої вернувся машиніст,
Укритий порохом, увесь пропахлий димом,—
До виноградника! — Чи мільдю * часом

Де не попсований? Ну, боротьбу вестимем!

В саду колгоспному допитливий юнак
Опилення тонкі досліджує закони,—
А так же хороше над чорним ґрунтом мак
Переливається, мов полум'я червоне!

* Мільдю — хвороба винограду.

Ми працю любимо, що в творчість перейшла,
І музику палку, що ніжно серце тисне.
У щастя людського два рівних є крила:
Троянди й виноград, красиве і корисне.

6/IX 1955. Київ

ДРУЗИ

С ходяться друзі в саду, запальні садоводи,
Дим цигарок у повітрі, як хмарка, повис,
В'ються стовпи комарів — знак тепла і погоди,
Щебетом повен пташиним зволожений ліс.
Збудуться, може, нарешті газетні прогнози!
«Хмарність мінлива без опадів», кажуть було...
Всупереч тим віщуванням проходили грози,
А як грозу віщували нам — сонце пекло.
Першими грушами сад нас порадує нині,—
Разом садили і разом скуштуємо їх,
Разом і Сквирські саджаємо дині,
Тішимось разом на юний волоський горіх.
Сонце на захід іде, до «вечірнього пруга»,
Як полюбляв говорити покійний Нечуй...
Добре нам мати на світі хорошого друга,
Друзів — ще краще... — Живи, молодій і
працюй!

1955. Київ

ВИНОГРАДАР

Бог веселий винограда...
Пушкин.

Молодий, легкий смаглявий,
Гоміпливий, піби птах,
Він уважно взявсь до справи
Із секатором в руках.

Там відріже зайву парость,
Там підв'язує гілки,—
І радіє добра старість,
Що такі в нас юнаки!

Пожалів у ранки чисті
Лиходій старий, мороз,
Тонко вирізьблене листя
Вузлуватих темних лоз,

Де ще сплять майбутні вина,
Але бродить буйний сік...
Веселитись є причина
У такий хороший рік!

Тим-то так сміється радо,
Аж дивує древніх муз,
Бог веселий винограду,
Що скінчив радянський вуз!

7/VI 1955. Київ

БРИГАДИР

У виноградарським радгоспі бригадир
Зустрів суворо нас: це що такі за люди?
Ми жартома йому: чи вір, а чи не вір,
Хоча із міста ми, одначе не прибуди.

Рекомендацію докинув агроном,
Що між вузластими проводив нас кущами
І лекцію читав нам, неофітам трьом.
Ледь кокетуючи ученими словами.

Поважний бригадир нам мовчки руки стис,
Мовляв: мабуть, таки не фертики ці троє...
Видимо, не любив порожніх він гувльвіс,
Що їздять у радгосп з цікавості пустої.

Дівчатка там і там ряєне намисто грон
Зрізали бережно: ще збору був початок,—

І наймолодший наш дивився компаньйон
Не без лукавості на чепурних дівчаток.

А бригадир ступав поважно по рядах,
Кущі показував неспішною рукою,
І урочисте щось було в його очах;
Здавалось — подавав команду він до бою.

Демонстрував сорти нам агроном нові,
Честь рідним віддавав, належне і «французу»...
Додав, як почали ми снідати на траві,
Що бригадир — Герой Радянського Союзу.

13/IX 1955. Київ

ЛІСНИК

Лісник знайомий єсть у мене. Він
До щеплювання має хіть велику,
Отож хвилюється не без причин,
Уздівши яблуньку чи грушку дику.

Мерщій до льоху, де лежать живці
Кандиль-китайки, бери та ренети...
Ніж у кишені, вправність у руці —
За рік по тому ж лісі ви ідете —

І бачите, що пагінці нові
Над стовбурами зносяться старими,
І вірите, що в гущі лісовій
Сім'я дерев нелісових ростиме,

Що вкріє цвіт їх, як рожевий сніг,
Як теплий сніг, щоб серце наше гріти,

І певні ви, що незабаром з них
Плоди пахучі зірвуть наші діти.

Отак собі він ходить по гаях,
Заглиблюючись у гущинь дедалі...
Товариші у радості й трудах!
Не потребує віршик цей моралі.

25/IX 1955. Пуца-Водиця

ДІВЧАТА НА ВІНОГРАДНИКУ

Вони співають про вербу рясну —
Ніжк верба у пісні не зів'яне! —
І виноград яштарний та рум'яний
Дбайливо зрізують. Удалину
Летять високо журавлі над ними
І співами вторують їм своїми,
Мов рідна їй птицям та рясна верба
І осені прещедрої журба,
Що у безмежну радість виростає.
Вони співають — то любов співає!

Цей виноградник — гордощі княз:
Тут приморозки боре і туман
Людини впертої невтомний розум,
Що кинув виклик бурям і морозам,
Що дружньо до природи підійшов,
Але уміє з другом і змагаться;

Тут в кожній ягоді натхненна праця
Струмує, як гаряча юна кров.

Вони співають — і співає з ними
Усе навколо, зримає і незримає,
Ба навіть сивоусий бригадир,
Скупий у мові і суворий в ділі,
Підхоплює ті звуки легкокрилі,
Немов бандури струнний перебір.
Вони співають голосно і строго,
Щоб пісню й працю вилити водно,
Щоб на столі у жовтня золотого
Був виноград і золоте вино.

17/IX 1956, Київ

ТРИ ДІВЧИНИ

Мороз и солнце — день чудесный.
Пушкин.

Три дівчини, студентки-агрономи
Йшли взимку по доріжці лісовій.
Притих якраз колючий сніговій,
Було повітря сиве й нерухоме.

Одна сказала: гляньте, гарно як!
Немов облита снігом кожна гілка!
Он, бач, на сосні затаїлась білка,
Он слід легкий: то перебіг русак!

І друга: справді, весело, дівчата,
Хоч трохи й пізно, а лягла зима!
На лижах би! — та часу в нас нема,
А то б могла я клас тут показати.

Була чомусь лиш третя мовчазна,
Іде — немов не бачить і не чує...
Спитали дві: чого ж тобі бракує?
— Морозу й сопця! — мовила вона.

13/XII 1956. Київ

МАРКОВІ ДУБИ

На хуторі Ів. Карпенка-Карого «Надія» (Кіровоградщина), де написав великий драматург ряд краших своїх п'єс, не раз гостювали М. Л. Кропивницький, М. К. Зацьковецька, М. К. Садовський, П. К. Саксаганський. Там був звичай: кожен із гостей садив дерево чи кілька дерев. Розрослись на хуторі «Маркові дуби» — дуби, що посадив М. Л. Кропивницький.

Дуби ростуть поволі, неквапливо;
Хто садить дуба — той його, можливо,
І не побачить вищим, аніж сам.
Це — дар майбутнім, скажемо, літам,
Привіт іще незнаним поколінням,
Весна, в тумані схована осіннім.

Та вів садив, усатий чародій,
Роботі сам радіючи своїй,

Співаючи — звичайно, випадково, —
Улюблене: «зелена діброва»... *

І от ростуть за нашої доби
В добу колишню саджені дуби,
Розкрилюються вітами широко,
Лапатим листям юне тішать око, —
Ну, а старим нагадують ті дні,
Коли були заковані пісні,
Стогнало в путах українське слово
І дерзновенну сміливість Маркову
Та молодих його товаришів
Ще у колисці царський псар душив...

Не задушив! Не для тісної зали —
Вони, одважні, для народу грали,
І кращою з пайкращих нагород
Було визнання, що їм склав народ.

Ростуть дуби, купають в небі віти,
А навкруги, немов веселі діти,
Дубки та липки зводяться рясні...
Співає молодь молоді пісні —
І, сповнені зичливості й любові,
Дуби над нею шелестять Маркові.

13/II 1956. Київ

* Пісню «Добрый вечер тобі, зелена діброва»
М. В. Лисенко записав од М. Л. Кропивницького.

ПІСНЯ ПРО ПІСНЮ

Ой летіли лебедоньки через темний бір,
Поронили біле пір'я та й у батьків двір.
Що виходив молод хлопець рано на зорі,
Позбирав він біле пір'я в батьковім дворі.
Позбирав він біле пір'я в золотий рукав,
Поробив він білі крила, до плечей в'язав,
Ой злетів він попід хмари, злинув вище хмар,
Дивувались тому диву люди, мал і стар.

Ой ви, білі лебедоньки, голосні пісні,
Ви літайте, ви шугайте в рідній стороні!
Згинув славний Леонтович у досвітній час,
Білі крила, як вітрила, залишив для нас.
Слава славна не поляже, не помре в віках,
Славен славний Леонтович, хай живе в піснях!

МОВА

Треба доглядати наш сад.
Вольгер

Як парость виноградної лози,
Плекайте мову. Пильно й ненастанно
Політь бур'ян. Чистіша від сльози
Вона хай буде. Вірно і слухняно
Нехай вона щоразу служить вам,
Хоч і живе своїм живим життям.

Прислухайтесь, як океан співає —
Народ говорить. І любов, і гнів
У тому гомоні морським. Немає
Мудріших, ніж народ, учителів;
У нього кожне слово — це перлина,
Це праця, це натхнення, це людина.

Не бійтесь заглядати у словник:
Це пишний яр, а не сумне провалля;

Збирайте, як розумний садівник,
Достиглий овоч у Грінченка й Далє.
Не майте гніву до моїх порад
І не ліпуйте доглядать свій сад.

Квітень 1956. Київ

НА КОНЦЕРТІ «МАЗОВШЕ»

Мазурка нас в обійми узяла
І по борах імлистих понесла
До гір, де мовчазні темніють буки,
І малювали нам флюари звуки
Святковий вечір польського села.

І польки враз дрібушки застрибали,
І я згадав веселий вірш Купали *
Про польку в білоруському селі,
Де Зосі й Стасі, вчора ще малі,
Кружляють, бо уперше покохали.

Барвисті строї морем розлились,
Непаче квіти весняних узлісь,
В сумні пісні вплелися жартівливі,

* «Вечарынка».

Народне серце билося у співі —
Те, що у муках билося колись.

Нової Польщі день палав великий
В вечірній залі. Дружба, що навіки
Серця, труди і помисли злила,
Подобою в той вечір роздвіла
Варшавської препишної гвоздики*.

21/IV 1956. Київ

* Ніде я не бачив таких розкішних великих
гвоздик, як у Варшаві. Звичайно, це оранжерейні
вихованки.

СІКСТІНЬСКА МАДОННА

Хто смів сказати, що не богиня ти?
Ів. Франко. («Сікстінська мадонна»).

Малій вже добре майстрував...
Т. Шевченко. («Марія»).

хто сказав, що не людина ти?
Таж ти живеш в Шевченковій Марії,
Перед тобою світ земний темніє,
Щоб хмаркою до ніг тобі лягти.

Ти дивишся в майбутнє, у світі
І їм несеш дитя своє. Крізь вії
Такий великий смуток пломеніє,
Що слів розради й мудрим не знайти.

Твоє малятко, круглооке й гоже,
Колись, теслярський появивши хист,
Хрест витеше собі людський, не божий.

Тому такий в твоїй печалі зміст,
Який лиш людство зрозуміти може,
А не свята Варвара й папа Сікст.

30/V 1956. Київ

АФРОДИТА МІЛОСЬКА

Ти — матері Сікстинської сестра;
Земною, не надхмарною красою
Ти світиш нам. Падуть перед тобою
Віки й народи. Далечинь стара

У пам'яті нащадків не вмира,
Новою розцвігаючи весною.
Ти провідниця в праці й серед бою,
Натхненниця і пензля, і пера.

Ти бачила, як на простенькій лаві,
Забувши рапи скорбні і криваві,
Перед тобою Гейне сльози лив.

Тобі одній утішити вдалося
Успенського, що перший зрозумів
«Мужицькі завитки» твого волосся*.

1 липня 1956. Київ

* Нарис Гліба Успенського «Выпрямила!».

ЖЕЛЯЗОВА ВОЛЯ*

Вселі Михайловським зустрів нас
Пушкін сам,
Не тінь його, а він. Здалося навіть нам,
Що строфи пушкінські закрадливо говорить
Зеленим берегам прозоровода Сороть.

Так тут, у ніжному стобарвному саду,
Почули ясно ми Шопенову ходу
І думали: от-от з алеї золотої
Сам вийде Фредерік у ніжнім неспокої.

Усе тут — музика: ці сосни, ці дуби,
Ці клени — вигвори найтоншої різьби,—

* Желязова Воля — село недалеко від Варшави,
де народився Шопен.

Ця річка, що на ній концерти щонеділі
Полики слухають — Шопена звуки милі.

Ми думали про блиск, про сум його життя;
Згадалось, що як він пішов без вороття,
То звуки Моцарта, скорботні і величні,
Ного проводили у сутінки довічні *.

Листки й метелики літали при землі,
Пили останній мед у квітнику джмелі,
І в чистій тишині шопенівського саду
Ми тихо слухали Шопенову баладу.

26/X 1956. Київ

* Над труною Шопена, за його заповітом, вико-
нувався Реквієм Моцарта.

ПРЕДСТАВНИКАМ «НОВОГО МИСТЕЦТВА»

Чи вартий той людського слова,
Хто відкидає, як сміття,
Діла Веласкеса й Серова,
Матейка й Рєпіна життя?

Чи вартий — де вже там пошани,
А бути названим хоч би,
Хто зневажає священні рани
Живої праці й боротьби?

Чи вартий — де вже там визнання,
А бути згаданим хоча б,
Хто в дні всесвітнього змагання
Слугує долару, як раб?

Чи варті слави — де там! рами
І навіть місця на стіні

Оті огидні, тьмяні плями
На вашім мертвім полотні,

Оті безглузді сплети ліній,
Те все бездумне і пусте,
Що ви в засліпленій гордині
Новим мистецтвом зовете!

Голубить вас гурман багатий,
Та ви побліднете тоді,
Коли вам доведеться стати
Перед народом на суді!

12/XII 1956. Київ

СТАТУЯ САТУРНА В ЛІТНЬОМУ САДУ

Не дуже зграбна, може і смішна,
Ця статуя в ряду подібних статуй,—
Але подумай: бачила вона,
Як правди народився тут глашатай.

Її він рисував. І підійшов
До нього незнайомий у крилатці.
Заговорив. Ніяковість боров
Хлопчак, незвиклий людям одкривається.

Проте розмова приязна зайшла —
І от удвох вони в кофейнім домі,
Немов у хаті рідного села,
Неначе вже давно вони знайомі.

І знову м'ятний розгортає лист
Сошенко — і па контури Сатурна

Уважно дивиться: так, справжній хист!
А доля — не сказав би, що безжурна.

Кріпак, бідак, дивак і сирота...
О земле, кров'ю і сльозами вмига!
Душа народу вище хмар літа —
Народу воля в кайдани забита!

Та сталося: і приязнь, і любов
Знайшов юнак у світлу ту годину.
Його вітає гордий Карл Брюллов,
І Щепкін обіймає, як дитину.

І він устами спраглими приник
До джерела, де грає творчість бурна,—
І не поглине Кобзаря повік
Жорстока паша сивого Сатурна! *

23/VII 1956, Ленінград

* Сатурн — бог часу у древніх, що пожирав своїх власних дітей.

СОНЕТ

Суровий Дант не презирал сонета...
Александр Пушкин.

Живі, грізні, огромні сонети...
Іван Франко.

...сонети куці — нікому.
Андрій Малишко.

Як легко й просто це, мій дорогий
Андрію,

Враз — розчерком пера — з історії змести
Петрарки, Пушкіна, Міцкевича листи
У вічність — ковану в залізні ритми мрію!

Та, може, вислів Ваш я кепсько розумію,
Хотіли читачам Ви, певне, повісти,
Що в дні осягнення вселюдської мети
Даремно на сонет нам покладати надію.

Не згоден я і з цим! Сувора простота,
Що слова зайвого в свої рядки не прийме,
Струнка гармонія, що з думки вироста,

Не псевдокласика, а класика,— і їй ми
Повинні вдячні бути. Не іграшка пуста
Та форма, що віки розкрили їй обійми!

5/XI 1956. Київ

ПОВІТРЯНА ТРАСА

Над нашим домом пролягає траса.
Тут на Москву, на Бухарест, на Прагу
Шумливі пролітають літаки
Вдень і вночі.

— Це заважає вам,
Турбує вас, тривожить, непокоїть?
— Турбує? Ні. Тривожить? Анітрохи.
А непокоїть — що ж! Неспокій цей
Я можу сміливо назвати чудесним.
Адже й весна — це неспокійний час
Із грозами, дощами та вітрами,
Із примхами та змінами щодня,
Що серце хлібороба і поета
Хвилюють, а то й мучать. А проте
Ми весну називаємо по праву
Порою щастя, юності, надій,
Засівів, праці, співів і кохання.

Отож, коли у темряві нічній
Ми бачимо серед зірок одвічних
Нові зірки, що линуть уперед
З нечуваною швидкістю, коли
Ми чуємо глухий мотора рокіт
У високостях, де недавно ще
Лише мандрівні журавлі сурмили
І гелготали гуси балакучі.
То думаємо: це ж летять над нами
Людські серця, бажання і уми,
Людські труди, людські, як кажуть, долі,
Що двох подібних серед них нема,
Це ж в'яжуться дедалі, то міцніш,
Міста, народи, землі і держави,
Це ж новочасні миру голуби —
Оці лункі, стрімкі аероплани,
Які на дужих раменах несуть
Не атомну, а чи водневу зброю,
А мирних, працьовитих, невсипущих
Іванів, Янів, Жанів, Гансів, Джонів,
Марій і Мері, Катерин, Катрін,--
І в грудях розливається тепло, }
І прагнуть руки рідної роботи! }

31/V 1956. Київ

ІВАНУ ФРАНКОВІ

...До мет, що мчать по небосклоні...
І. Франко.

Ми побачили, рідний поете,
В боротьбі, у труді, між заграв,
Як зближаються зоряні мети,
Що ти серцем своїм провіщав.

Вкрай напруживши мислі і сили,
Щоб крізь гори і доли іти,
Їх безтрепетно-сміло світили
Наші друзі, батьки і брати.

Стала плоттю висока ідеал,
Стала ділом велика любов,
І творець нестерпний «Мойсєл»
Із народами в далеч пішов.

Не дрібні спотикання й вагання —
Велетенські Франкові діла
На дорогу в незгасне світання
Волелюбна вітчизна взяла.

Ми щасливі, ми горді тобою,
Повторяючи слово твоє:
«Це ж остання війна! Це до бою
Чоловіцтво зі звірством стає...»

22/VIII 1956. Київ

ЛЕНІНГРАДОВІ

Твоєї гордої принади
Не змалювати й не забути,
До тебе в лоно, Ленінграде,
Річки історії течуть.

Спізнати тебе й не полюбити
Сліпорожденний тільки б міг;
Твоя Нева, твої граніти,
Півблиск, півтінь ночей твоїх,

Будинки величаво-прості,
Адміралтейський гострий шпиль,
І кораблі, як добрі гості,
Що припливають звідусіль,

І гомін вулиць багатооких,
Як плеск немовчної води,

І ратних подвигів високих
Та болю смертного сліди,

І працюваті, чемні люди,
Що тиха пристрасть в них кипить,—
Це все зі мною жити буде
І після мене буде жить!

До болю глибоко запали
У серце втомлене мені
Ультрамаринові канали
І зламані у них огні.

27/VII 1956. Рига

У КРЕМЛІВСЬКОМУ ПОДВІР'І

Дорога тут веде струнка
До свідків величі і слави
Допитливого юнака
І дівчинку — пташа цікаве.

Скорботні дні пішли в віки,
Але лишилися навіки
Людської витвори руки,
Цар-пушка і Іван Великий.

На вежі ці, що піднеслись,
Неначе видива туманні,
Шевченко з Щепкіним колісь
Дивилися в замилюванні.

О, скільки злочинів і зла
Цей камінь бачив сіруватий! —

Але ж нова зоря зійшла
Край Оружейної палати.

Нема такої темноти,
Немає сил, щоб погасили
Вікно, з якого у світи
Дивився Ленін яносилий.

Поглянь: у білі двері ці,
Як ріки з заходу і сходу,
Течуть народу посланці,
Правдиві речники народу.

І чисте спогляда маля —
Нової паросток людини —
В подвір'ї древнього Кремля
Троянди й голубі ялини.

13/VII 1956. Москва

ЧАЙКА НАД КРЕМЛЕМ

Тихо падав вогкуватий,
Синюватий пізній спіг,
Як і там десь, біля хати,
Де в життя мій шлях проліг,

Галиччя кремлівське грало,
Ніби знявшись з узлісь,
Що загибель вішувало
Бонапартові колись, —

І спинився я раптово:
Хтось — чи це здалось мені? —
Чайку змалював шовкову
На небеснім полотні.

Але ж чайка та — рухлива,
Гомінлива і жива,

І нема тут зовсім дива:
Це ж летить доба нова!

Це Московське грає море
Щойно вписане в морях,
Це усі простори боре
Довгокрилий, милий птах!

14/VII 1956. Москва

ОСІННЄ СОНЦЕ

Я блук рум'янець і пахощі трав
Осені сипле бобровий рукав,
Крають плуги для нового засіву
Землю, від ран живоносних щасливу.

Миру над світом сіяє маяк,
Тим-то спокійно свій невід рибак
Кидає в море, що піниться й грає,
Птиць перелітних гойдаючи зграї.

Білі тумани пливуть по землі,
Зброю для миру кують ковалі,
Прагне служити не війнам проклятим —
Злагоді й щастю розщеплений атом.

Чисті в любові, засмагли в труді,
Пісню дівчата ведуть молоді,

Сонце осіннє по-літньому блиска,
Радує матір ласкава колиска.

Горе ж тому, хто потвору війни
Кличе устати з важкої труни,
Горе тому, хто посміє підняти
Руку на першу усмішку дитяти!

25/Х 1956.

ВІТЧИЗНІ

Вітчизно! Горді ми тобою,
Трудом і подвигом твоїм,
Твоєю чистою весною
І сили струменем живим.

Ми й там, між горами чужими,
В обіймах голубої мли
Боліли болями твоїми,
Твоєю радістю жили.

Ти — серце, сповнене любові,
Ти — правий непоборний гнів,
Горять в твоїй стобратній мові
Зірниці молодих вогнів.

О! Годен чорної отрути,
Невартий пі хвилини жить,

Хто міг на мить тебе забути
І занедбать тебе на мить!

У праці, в співі, рано й пізно,
Як до землі колись Антей,
Ми припадаємо, Вітчизно,
Тобі до трепетних грудей.

1/VI 1956. Київ,
після повороту з Австрії.

З М І С Т

	Стор.
Порада	3
Шпаки	4
Лист до волошки	6
Перед грозою	8
Війна червоної й білої троянди	10
Перший грім	11
Приморозок	12
Над плесом	13
По слідах	14
Черемшина після дощу	15
Ознаки весни	17
Третє цвітіння	19
Квітчастий луг	21
Коли копають картоплю	23
Бабине літо	25
Троянди й виноград	27
Друзі	29
Виноградар	30
Бригадир	32
Лісник	34
Дівчата на винограднику	35

	Стор.
Три дівчини	38
Маркові дуби	40
Пісня про пісню	42
Мова	43
На концерті «Мазовше»	45
Сікстінська мадонна	47
Афродіта Мілоська	49
Желязова Воля	51
Представникам «нового мистецтва»	53
Статуя Сатурна в Літньому саду	55
Сонет	57
Повітряна траса	59
Івану Франкові	61
Ленінградіві	63
У кремлівському подвір'ї	65
Чайка над Кремлем	67
Осіннє сонце	69
Вітчизні	71

Рыльский Максим Фаддеевич. Розы и виноград. Новые стихи
Издательство «Радянський письменник»

(На украинском языке)

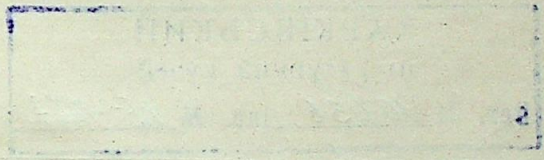
Редактор *Б. П. Степанюк*

Художник *Л. Г. Склятовський*

Художній редактор *М. Н. Вальчук*

Технічний редактор *А. А. Вовк*

Коректор *А. М. Іваненко*

ХАРКІВСЬКИЙ
історичний музей
Вст. № 10036 інв. № 15-4207

Здано на виробництво 12/II 1957 р. Підписано до друку 9/V 1957 р.
Формат 70×92/32. 2³/₈ фіз.-друк. арк., 2,78 ум.-друк. арк.
1,36 обл.-вид. арк. БФ 06268. Тираж 16000. Зам. 156.
Ціна в оправі 2 крб. 20 коп.

«Радянський письменник».
Київ, Червоноармійська, 6

Надруковано з матриць Київської книжково-журнальної фабрики
на книжковій фабриці Голооввидаву Міністерства культури УРСР.
Одеса, Купальний зав., 5. Зам. № 4079.

OTK
3